

DECRETA

CONGILII PROVINCIALIS VALLISOLETANI

ANNO DOMINI 1887.

IN NOMINE SMÆ. ET INDIVIDUÆ TRINITATIS,
PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

Nos Benedictus Sanz et Forés, Dei et Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus Vallisoletanus, una cum Reverendissimis Patribus in provinciali concilio legitime congregatis, ad Omnipotentis Dei laudem et gloriam, atque ab honorem Beatissimæ Virginis Mariæ sine labe originali conceptæ, Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, Sanctæ Teresiæ a Jesu totius provinciæ, aliorumque Sanctorum dioceseon ejusdem Patronorum, ad fidei tutamen, ad divini cultus augmentum, ad sanctiorem cleri disciplinam, ad populi nostri salutem, hæc, quæ sequuntur, statuimus ac sancimus, vota nuncupantes ut ab omnibus ad quos pertinent, Dei adjuvante gratia, fideliter constanterque serventur.

PARS PRIMA
DE FIDE CATHOLICA.

TITULUS I.

DE FIDE ET DOCTRINA ECCLESIAE.

HUMANÆ salutis initium, fundamentum et radix totius justificationis est fides (1), sine qua impossibile est placere Deo (2) et ad filiorum ejus consortium pervenire (3). Est enim fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium (4), quas benignissimus Deus, qui vult omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire (5) hominibus revelavit, multifariam multisque modis olim loquens patribus in prophetis, novissime autem nobis in Filio, quem constituit hæredem universorum, per quem fecit et sæcula (6), quique Ecclesiam suam, quæ est columna et firmamentum veritatis (7), super petram ædificavit, adversus quam portæ inferi non prævalent (8). Nihil ergo fide nostra certius, nihil securius, nihil sanctius, et quod firmioribus innitatur principiis (9); ideoque nihil est ipsi rationi magis consentaneum, quam Deo, qui nec falli, nec fallere potest, fidem habere, per quam rationabile obsequium ipsi Deo revelanti exhibetur (10), nihilque magis rationi repugnans quam ipsi fidem detrectare. Unde merito in eos qui fidem respuunt, mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus (11) supremam denuntiat terribilemque sententiam: Qui non crediderit, condemnabitur (12).

Quum igitur inter omnia pastoralis muneris officia primum ac præcipuum illud habendum sit, ut incorrupta semper permaneat fides, vitæ magistra, salutis index, vitiorum omnium expultrix, ac virtutum

(1) Conc. Trid. ses. VI, cap. 3. (2) Hebr. XI, 6. (3) Conc. Trid. loc. citat.
(4) Hebr. XI, 1. (5) I. Tim. II, 4. (6) Hebr. I, 1. (7) I. Tim. III, 15.
(8) Matth. XVI, 18. (9) Pius IX. Encycl. *Qui pluribus*, 9 Nov. 1846.
(10) Rom. XII, 1. (11) I. Tim. II, 3. (12) Marc. XVI, 16.

fecunda parens et altrix (1), quam semper tenuit et coluit sancta Romana Ecclesia, quæ sola catholica et apostolica est, et quam nisi quisque integram, inviolatamque servaverit, salvus esse non poterit (2), Nos, quibus Vallisoletanæ provinciæ cura a Deo, ejusque in terris Vicario demandata fuit, postquam in initio actionum hujus provincialis synodi rite in Domino congregatæ, solemni et canonica forma fidei nostræ professionem emisimus, præcipua hujus ipsius fidei dogmata, quæ Œcumenica Concilia, aut Apostolica Sedes supremo ac infallibili definire magisterio, aut catholica docet traditio breviter recensere statuimus, ut ab omnibus sollicitudine nostræ concreditæ firmiter teneantur, contrariis in perpetuum propulsis erroribus, qui catholicæ adversantur doctrinæ.

I. Unus solus est verus Deus, æternus et immensus, omnipotens, incommutabilis, incomprehensibilis et ineffabilis Pater, et Filius et Spiritus Sanctus: tres quidem personæ, sed una essentia, substantia seu natura simplex omnino. Pater a nullo, Filius autem a solo Patre, Spiritus Sanctus ab utroque pariter, absque initio semper et fine: Pater generans, Filius nascens, Spiritus Sanctus procedens: consubstantiales, et coæquales, coomnipotentes et coæterni.

II. Unum universorum principium, creator omnium invisibilium et visibilium, spiritualium et corporalium, qui sua omnipotenti virtute, simul ab initio temporis utramque a nihilo condidit creaturam, spiritualement et corporalem, angelicam videlicet et mundanam, ac deinde humanam quasi communem ex spiritu et corpore constitutam.

III. Diabolus enim et dæmones alii a Deo quidem natura creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt mali. Homo vero diaboli suggestionem peccavit (3). Quod Adæ peccatum a solis protoparentibus commissum, origine unum, propagatione, non imitatione, transfusum, omnibus inest unicuique proprium (4), Beata et Immaculata Virgine Dei Genitrice Maria, singulari Dei privilegio, intuitu meritorum Christi immuni præservata (5). Porro Deus angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos, in tartarum tradidit cruciandos (6); homini vero tempus pœnitendi concessit.

IV. Unus est mediator Dei et hominum (7) æternaliter natus de Patre... temporaliter de Spiritu Sancto ex Maria semper Virgine cum

(1) Pius IX. Encycl. citat. (2) Symbol. S. Athanas.
(3) Conc. Lateran. IV, cap. *Firmiter*.
(4) Conc. Trid. Sess. V. De peccat. origin. Can. 3.
(5) Pius IX. Bulla *Ineffabilis*, 8 Dec. 1854.
(6) II. Petr. II, 4. (7) I. Tim. II, 3.

anima rationali... in duabus et ex duabus naturis, divina scilicet et humana in unius singularitate personæ (1), perfectus Deus, perfectus homo (2) impassibilis et immortalis divinitate, sed in humanitate pro nobis et pro nostra salute passus, mortuus et sepultus, qui descendit ad inferos, surrexit a mortuis, ascendit ad cœlos et sedet ad dexteram Dei Patris (3), ubi oportet illum regnare donec Pater ponat omnes inimicos sub pedibus ejus (4), et ipse, constitutus iudex vivorum et mortuorum (5), reddens iniquique secundum opera ejus (6) tradet regnum Deo et Patri, ut sit Deus omnia in omnibus (7).

V. Una est vera Ecclesia, sancta, catholica et apostolica, extra quam nullus omnino salvatur (8), et portæ inferi non prævalebunt adversus eam (9).

VI. Societatis vero sive domesticæ, sive civilis auctor est Deus: ipse matrimonii, ejusque perpetui et indissolubilis nexus institutor, atque per gratiam sacramentalem perfector (10). Ipse mutuis officiis parentes filiis, et filios parentibus colligat (11): ab ipso omnis potestas ordinatur (12), et ideo potestati subditi esse debent homines non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam (13). Omnis igitur societas in æterna lege fundatur, speciatimque in præceptis justitiæ et charitatis solidatur.

VII. Ratio à Deo homini indita, legi æternæ subdita est; imo natura sua debilis, infirma, et per peccatum obscurata, cujuslibet boni supernaturalis est ex sese impotens, et absque revelatione quæ ad salutem pertinent ignorat. Quapropter Sancta Trinitas per Moysen et sanctos Prophetas, aliosque famulos suos, juxta ordinatissimam dispositionem temporum, doctrinam humano generi tribuit salutarem, et tandem «Unigenitus Dei Filius Jesus Christus à tota Trinitate... incarnatus... viam vitæ manifestius demonstravit» (14).

TITULUS II.

DE FIDEI NECESSITATE ET PRÆSTANTIA.

I. Præstantissimum Dei donum est fides, qua Deus nos transtulit in admirabile lumen suum (15), et in regnum Filii dilectionis suæ (16),

(1) Symb. Athanas. Conc. Lugd. 2. De profess. fid. Mich. Paleol.
 (2) Symbol. Athanas. (3) Idem. (4) I. Cor. XV, 25.
 (5) Act. X, 42. (6) Matth. XVI, 27. (7) I. Cor. XV, 28.
 (8) Conc. Later. IV. cap. *Firmiter*. Conc. Lugd. 2. (9) Matth. XVI, 18.
 (10) Conc. Trid. Sess. XXIV. De Sacram. Matrim. (11) Deuteron. V, 16.
 (12) Rom. XIII, 1. (13) Id. id. 5. (14) Conc. Lateran. IV, cap. *Firmiter*.
 (15) I. Petr. II, 9. (16) Coloss. I, 13.

quamque Ecclesia catholica profitemur esse virtutem supernaturalem, qua, Dei adspirante et adjuvante gratia, ab eo revelata vera esse credimus, non propter intrinsicam rerum veritatem naturali rationis lumine perspectam, sed propter auctoritatem ipsius Dei revelantis, qui nec falli nec fallere potest (1).

II. *Gratia estis salvati per fidem, et hoc non ex vobis, Dei enim donum est*, dicit Apostolus (2): gratias igitur agentes Deo Patri, qui dignos non fecit in partem sortis sanctorum in lumine (3), tantam ne negligamus salutem, sed aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Jesum (4), teneamus spei nostræ confessionem indeclinabilem (5), donec occurramus in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, atque veritatem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia (6). Adveniente enim quod perfectum est, præmium fidei erit, ut lucifer oriatur, diesque elucescat in cordibus nostris (7); nunc enim videmus per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem (8): et similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est (9).

III. Nullæ ergo sunt majores divitiæ, nulli thesauri, nulli honores, nulla mundi hujus major substantia, quam est fides catholica, quæ peccatores homines salvat, infirmos curat, catechumenos baptizat, fideles justificat, pœnitentes reparat, justos augmentat, martyres coronat, virgines et viduas et conjuges casto pudore conservat, clericos ordinat, sacerdotes consecrat, regnis cœlestibus præparat, in æterna beatitudine cum angelis sanctis communicat (10).

IV. Non tamen fidei cujusvis, sed fidei divinæ ac supernaturalis necessitatem et præstantiam prædicamus, illius nempe quæ a cœlesti principio gratiæ excitatur ac fovetur. Ad salutem namque consequendam minime sufficit fides illa qualiscumque et late dicta, seu Dei cognitio, quæ ex testimonio creaturarum, similive motivo innititur (11). Ad finem enim supernaturalem, supernaturalia ducant oportet: fides vero a mundi visibilis conspectu, vel alio argumento naturali concepta, cognitionis naturalis ambitum non superat; ideoque ad vitam æternam non conducit, dicente Domino: *hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum et quem misisti Jesum Christum* (12) et rursus: *Ego sum via, veritas et vita; nemo venit ad Patrem nisi per me* (13).

(1) Conc. Vatic. Sess. III, cap. 3. (2) Ephes. II, 8. (3) Colos. I, 12.
 (4) Hebr. XII, 2. (5) Id. X, 23. (6) Ephes. IV, 13, 15.
 (7) 2. Petr. I, 19. (8) I. Cor. XIII, 12. (9) I. Joann. III, 2.
 (10) S. August. serm. De verb. Apost.
 (11) Prop. 23, damn. ab Innoc. XI, 4 Mart. 1679.
 (12) Joann. XVII, 3. (13) Joann. XIV, 6.

V. Nec ullo modo audiendi sunt, qui in superbia sua dicere audent, fidem hominibus quidem rusticis et insciis, pueris ac mulierculis, minime vero excultis atque sublimiori ingenio præditis necessariam esse (1). Fides enim omnibus illis necessaria est, quibus per Apostolos, eorumque successores jussit Deus prædicari Evangelium, et quos ad vitam æternam per gratiam ipsius assequendam ordinavit: omnibus autem hunc prefixit finem, et omnibus Evangelium prædicari voluit, cum non sit personarum acceptor, et æqualiter sit illi cura de omnibus (2). Unde Apostolus, qui per Jesum Christum accepit gratiam et apostolatam ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine ejus (3), ad Romanos scribebat: *Græcis et barbaris, sapientibus et insipientibus debitor sum* (4). Omnes proinde fide supernaturali, ut in Deum tendant necesse est.

VI. Manifestum est etiam fidem universam funditus evertere illos, qui se ipsos sapientes proclamantes, asserunt religionem senio confectam et languentem scientia renovandam et perficiendam esse, atque aliquando scientiarum, et in primis philosophiæ progressus id exigere; proinde ac si ipsa Religio non Dei sed hominum opus esset, aut philosophicum aliquod inventum, quod humanis modis perfici queat (5). Doctrinam revelatam, qui corrigere, mutare vel alium ei sensum, quam quem semper tenuit Ecclesia, subjicere præsumit, ipsam revelationem opus divinum esse negat, aut Ecclesiam, quæ est veritatis revelata magistra infallibilis, incusat erroris; ideoque affirmat ei non adesse Christum qui dixit: *Ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi* (6).

VII. Audiant hi Vincentium Lirinensem a tot jam sæculis respondentem, eorumque temerarium ausum profligantem: «Mirari satis nequeo tantam quorundam hominum vesaniam, tantam excæcatæ mentis impietatem, tantam postremo errandi libidinem, ut contenti non sint tradita semel, et accepta antiquitus credendi regula, sed nova ac nova in diem quærant, semperque aliquid gestiant religioni addere, mutare, detrahare, quasi non cœleste dogma sit, quod semel revelatum esse sufficiat, sed terrena institutio, quæ aliter perfici, nisi assidua emendatione, immo potius reprehensione non possit, quum divina clament oracula: ne transferas terminos, quos posuerunt patres tui (7). Sed forsitan dicet aliquis: nullusne ergo in Ecclesia Christi progressus habebitur religionis? Habeatur plane, et maximus. Sed ita tamen ut vere

(1) Prop. Raymund. Lul. damn. a Greg. XI, 26 Jan. 1376. (2) Sap. VI, 8.
(3) Rom. I, 5. (4) Id. id. id. 14. (5) Pius IX. Encycl. *Qui pluribus*.
(6) Matth. XXVIII, 30. (7) Vincent. Lirinens. Common. cap. 21.

profectus sit ille fidei, non permutatio. Siquidem ad profectum pertinet, ut in semetipsam unaquæque res amplificetur: ad permutationem vero, ut aliquid ex alio in aliud transmutetur. Crescat igitur oportet, et multum vehementerque proficiat, tam singulorum, quam omnium, tam unius hominis, quam totius Ecclesiæ, ætatum ac sæculorum gradibus intelligentia, scientia, sapientia, sed in suo dumtaxat genere, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eademque sententia (1).

TITULUS III.

DE FIDEI PROFESSIONE.

I. Numquam, nulloque casu, ne vitæ quidem discrimine hanc fidem negare licet, sine qua impossibile est placere Deo (2); nam *qui negaverit me coram hominibus, negabo et ego eum coram Patre meo, qui in cælis est*, ait Dominus Jesus (3). Palam etiam profiteri illam tenemur, quoties honor Deo debitus, vel spiritualis proximi utilitas, nisi profiteamur, caperet detrimentum. Imbecillis præterea est fides, quæ publicam professionem renuit, nec facile in vitam influit, quæ de sua vita testimonium perhibere refragatur.

II. Hæc si de omnibus dicenda sunt, qui christiano nomine vocantur, eo magis de iis, qui pro Christo legatione funguntur (4), et qui Deo militantes, ipsius cooperatores, et Ecclesiæ ministri sunt in rebus sacris, vel docendis vel ministrandis. Quædam vero sunt rerum adjuncta, in quibus canonicæ sanctiones exigunt, justissimis de causis, explicitam et peculiarem fidei professionem à quibusdam personis ecclesiasticis. Unde Sacrosancti Concilii Tridentini de hac re decreto (5) obsequi volentes, decernimus ac jubemus, omnes, quos infra adnumeramus, fidem profiteri coram proprio Episcopo, seu ejus Vicario Generali, vel alio specialiter deputando, et formula quidem a Pio IV edita in constitutione quæ incipit: *Injunctum nobis*, cum additionibus a Pio IX præscriptis per Sacræ Congregationis Concilii Decretum die 20 Januarii 1877.

1.º Vicarii Generales, priusquam officium sibi commissum exercent.

2.º Omnes qui ex jure vel consuetudine Concilio provinciali vel diœcesanæ Synodo prima vice intersint.

(1) Comm. cap. 28. (2) Hebr. XI, 6. (3) Matth. X, 33.
(4) 2. Cor. V, 20. (5) Sess. XXIV cap. 12. De ref.

3.º Omnes qui in cathedralibus ecclesiis dignitatem, canonicatum, aut beneficium residentiale obtinuerint.

4.º Quicumque beneficium curam animarum adnexam habens fuerint assequuti.

5.º Examinatores synodales.

6.º Seminarii moderatores.

7.º Qui clero adscripti theologiam vel philosophiam quovis nomine docuerint, et etiam laici qui, in instituto auctoritatis ecclesiasticæ regimini subjecto, philosophiæ docendæ munus susceperint, et hoc singulis annis in initio scholastici cursus.

8.º Archipresbyteri ad instar vicariorum foraneorum constituti.

9.º Neo-conversi, qui ad ecclesiam redeunt ab hæresi.

III. Dignitates, canonici, aut beneficio curato provisi professionem fidei intra duos menses a die adeptæ possessionis per se ipsos, non vero per interpositum procuratorem (1) emittere debent, etiamsi eadem jam emissa ad aliam dignitatem, canonicatum, vel parœciam promoveantur. Dignitates et canonici qui hanc professionem omiserint coram Episcopo, et etiam coram capitulo, fructus omnes suæ præbendæ, post elapsos prædictos duos menses, suos non faciant, sed pauperibus vel fabricæ ecclesiæ eos cedere tenebuntur (2). Cæteri vero pœnis a sacrosancto Tridentino Concilio, et prælaudata Pii IV Constitutione intentatis mulctabuntur (3).

IV. Laicis latini sermonis expertibus, si ad profitendam fidem accedant, formula vulgari idiomati fideliter reddita proponatur, vel saltem ipsius opportuna explanatio præmittatur, ut sciant et animadvertant quod ore pronuntiant, et corde sentire debent.

V. De cætero autem, quum non raro contingat ob temporum nostrorum nequitiam, et impiorum audaciam, ut multi fideles exteriores religionis actus negligant vel erubescant, Episcopi hortentur, immo mandent parochis et divini verbi præconibus, ut sæpius doceant et denuntient, hominem qui fidei inæstimabile donum accepit, præter internum mentis assensum, quo Deo mysteria revelanti, et Ecclesiæ ea proponenti credi, debere id, quod animo inclusum habet, aperta professione, summaque alacritate, ubi tulerit occasio, fateri ac præferre (4), ne illos comprehendat illa Redemptoris nostri comminatio: *Qui me erubuerit, et meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua, et Patris, et sanctorum angelorum* (5).

(1) S. Cong. Conc. In Calagur. 26 Sept. 1696.

(2) Id. id. in Taurin. 2 Maii 1682. (3) Conc. Trid. sess. XXIV. De ref. c. 12...

(4) Conc. Rom. cap. 2, n. 5. (5) Luc. IX, 26.

VI. Exteriorem hanc fidei professionem omnibus necessariam predicat quoque Apostolus dicens: *corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem* (1). Doceant quam iniquum certe foret, Deo, qui totum hominem, anima et corpore, ut creavit, ita etiam ad sempiternam beatitudinem obtinendam destinavit, impendere quidem internum mentis, negare tamen externum oris obsequium. Doceant pariter et inculcent, quam turpe et improbum sit, fidem ecclesiæ catholicæ tot confirmatam miraculis, tot martyrum illustratam victoriis, tot hæreticorum assultibus fortiolem, tot sanctitatis exemplis gloriosam, tenebrarum latebris velle abscondere, quasi ea ferre nequeat hominum ora et conspectum.

VII. Hæc publica fidei demonstratio hodie quam maxime faciendâ est, quum ex quamplurium fidelium pusillanimitate, impiorum crescat audacia ad oppugnandam et convellendam religionem quam satanico odio prosequuntur. Fideles ergo ne formident, nec timeant opprobrium hominum et blasphemias eorum ne metuant (2), neque erubescant Evangelium (3). Si quis enim patitur ut christianus, admonet omnes Apostolorum Princeps, non erubescat, glorificet autem Deum in nomine isto (4); nam qui me confessus fuerit coram hominibus, dixit Jesus, confitebor et ego eum coram Patre meo qui in cœlis est (5), et si perdidit animam sua propter me et Evangelium, inveniet eam (6); beati enim sunt qui patiuntur persecutionem propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum (7). Hoc perpendant fideles, et publico sacramentorum usu, ecclesiasticorum præceptorum observantia, aliisque religionis ac pietatis operibus, fidem suam ostendant, indeclinabilem suæ spei confessionem tenentes, Deique honorem viriliter zelantes.

VIII. Statuimus ergo ut omnibus festivis diebus in Missa parochiali, et ante vel post catechismum, et post sanctissimi rosarii recitationem publice in ecclesiis faciendam, clara et distincta voce a parochis, vel aliis sacerdotibus recitentur actus fidei, spei et charitatis, ita ut ab universo populo repeti possint.

IX. Oportet etiam ut reddantur Deo, luminum Patri, gratiarum actiones pro optimo fidei dono, quo nos, ut ostenderet divitias gratiæ suæ in Christo Jesu (8), benignissime ditavit. Ad hoc debitum persolvendum hortabatur omnes ven. memor. Pius IX scribens: «Speciatim procurandum est, ut fideles ipsi impressum in animis habeant,

(1) Rom. X, 10. (2) Isai LI, 7. (3) Rom. I, 16. (4) I. Petr. IV, 16.

(5) Matth. X, 32. (6) Marc. VIII, 35. (7) Matth. V, 10. (8) Ephes. II, 7.

alteque defixum dogma illud sanctissimæ nostræ religionis, quod est de necessitate catholicæ fidei ad obtinendam salutem. Hunc in finem summopere conducet, ut in publicis orationibus fideles laici una cum clero agant identidem Deo gratias pro inæstimabili catholicæ religionis beneficio, quo ipsos omnes clementissime donavit, atque ab eodem misericordiarum Patre suppliciter petant, ut ejusdem religionis professionem in regionibus nostris tueri et inviolatam conservare dignetur» (1).

TITULUS IV.

DE FIDEI ET SCIENTIÆ DISCRIMINE ET CONCORDIA.

Quemadmodum religionem, ut illam e terris exulare faciant, rebus humanis inimicam jactitant nonnulli, ita etiam fidem divinam et humanam scientiam dissidere, sibi que opponi posse, perverse asserunt, ut illam deprimant, ac si quod revelatione tamquam verum proponitur, ratio falsum esse quandoque perspiciat.

I. Certe hi evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt (2), dum oppositiones introducunt falsi nominis scientiæ (3). Ecce enim Deus magnus vincens scientiam nostram (4). Ipsemet Deus loquens patribus in prophetis, nobis autem in Filio (5) qui ad hoc venit in mundum, ut testimonium perhiberet veritati (6), et cujus verbum manet in æternum (7), ipse scientiarum Dominus est (8), et scientiæ ejus non est numerus (9). Auctor fidei Deus, qui et rationis lumen nobis indidit: numquam ergo quæ vera esse perspicue ratio dictat, contradicent iis quæ vera esse divinum testatur eloquium; non enim veritas, sed unice falsitas veritati opponi potest (10). Præterea quod lumini rationis vere contrarium est et falsum, id ipsius etiam Dei scientiæ adversetur necesse est, quum mens humana, utpote à Deo efformata, Dei sit quodammodo discipula, et legibus ab ipso inditis dirigatur; Quod vero divinæ scientiæ adversatur, id, utpote falsum, revelari nunquam potuit. Et profecto, si quod revelatione declaratur verum, rationi umquam falsum esse posset, Deus aut vellet ut, sprete revelatione, rationis lumini obsequeremur, et sanctus non esset quum non exigeret illud quod sibi debetur obsequium; aut vellet, ut, sprete rationis lumine, revelationi haberemus fidem, et sapiens non

(1) Pius IX, *Encycl. Nostis* 8 Dec. 1849. (2) Rom. I, 21. (3) I. Tim. VI, 20. (4) Job. XXXVI, 26. (5) Heb. I, 2. (6) Joann. XVIII, 37. (7) 1. Petr. I, 25. (8) 1. Reg. II, 3. (9) Ps. CX, LVI, 5. (10) Conc. Later. IV. sess. 8.

esset, quum rationem eo solo fine largiri potuerit, ut ejus dirigamur legibus (1).

II. Fides ergo non excludit rationem, neque cum illa pugnat, sed rationem immo necessario supponit. Credere non possemus, inquit S. Augustinus, nisi rationales animas haberemus (2), et rationis usus fidem præcedit, atque ad eam hominem ope revelationis et gratiæ conducit (3). Clarissime igitur apparet, fidem non modo non spernere, sed maxime omnino facere humanarum disciplinarum consortium, quarum genuina principia ex interno idearum nexu ratio vera esse perspicit; illas immo considerat ceu sepimentum aliquod, quo dogma ipsum vallatur, uti nominatim de philosophia expressit S. Basilius cum ait: *facultas dialecticæ muri instar est dogmatibus, quod ea non sinit facile diripi, et quodammodo incursioni patere*. Non illas tamen habet ut dominas quibus subjiciatur, sed ut ancillas, quas mittit ad arcem et ad mœnia civitatis (4), ut ea custodiant, et parvulos ac insipientes adducant, ut veræ scientiæ et divini verbi pane reficiantur. Eapropter falsum omnino ac temerarium est asserere, aut Ecclesiam corrigere non debere falsa philosophiæ placita in iis quæ fidei depositum attingunt (5), aut impediri verum scientiæ progressum, dum hoc munus Ecclesia præstat per sacrarum Congregationum decreta (6).

III. Iis ergo qui rationis jura supra modum exaggerant, atque crepantibus buccis ventilant modernam scientiam, extollentem se adversus scientiam Dei (7) ne in servitutem redigant intellectum in obsequium Christi, opponimus nos cum Ecclesia catholica doctrinam in Œcumenico Concilio Vaticano clarissime et dogmatice definitam: «Hoc perpetuus Ecclesiæ catholicæ sensus tenuit et tenet, duplicem esse ordinem cognitionis, non solum principio, sed objecto etiam distinctum: principio quidem, quia in altero naturali ratione, in altero fide divina cognoscimus; objecto autem, quia præter ea ad quæ naturalis ratio pertingere potest, credenda nobis proponuntur mysteria in Deo abscondita, quæ, nisi revelata divinitus, innotescere non possunt... At ratio quidem fide illustrata, cum sedulo, pie et sobrie quærit, aliquam, Deo dante, mysterious intelligentiam, eamque fructuosissimam assequitur, tum ex eorum, quæ naturaliter cognoscit, analogia, tum e mysterious ipsorum nexu inter se et cum fine hominis ultimo; numquam tamen idonea redditur ad ea perspicienda instar veritatum, quæ proprium ipsius objectum constituunt. Divina enim mysteria

(1) Conc. Colon. 1860 tit. 1 c. V. (2) Ep. 120 ad Consent. n. 3. (3) Prop. 3 inter emissas a S. Cong. Indicis 10 Jun. 1855. (4) Prov. IX, 3. (5) Prop. 16 ex damn. a Pio IX in Syllab. (6) Prop. 12 ibid. (7) 2. Cor. X, V.

suapte natura intellectum creatum sic excedunt, ut etiam revelatione tradita et fide suscepta, ipsius tamen fidei velamine contexta, et quadam quasi caligine obvoluta maneant, quamdiu in hac mortali vita peregrinamur á Domino: per fidem enim ambulamus, et non per speciem» (1).

«Verum etsi fides sit supra rationem, nulla tamen umquam inter fidem et rationem dissensio esse potest: cum idem Deus, qui mysteria revelat et fidem infundit, animo humano rationis lumen indiderit: Deus autem negare se ipsum non possit, nec verum vero unquam contradicere. Inanis autem hujus contradictionis species inde potissimum oritur, quod vel fidei dogmata ad mentem Ecclesiæ intellecta et exposita non fuerint, vel opinionum commenta pro rationis effatis habeantur. Omnem igitur assertionem veritati illuminatæ fidei contrariam omnino falsam esse definimus (2). Porro Ecclesia, quæ una cum apostolico munere docendi, mandatum accepit fidei depositum custodiendi, jus etiam et officium divinitus habet falsi nominis scientiam proscribendi; ne quis decipiatur per philosophiam et inanem fallaciam (3). Quapropter omnes christiani fideles hujusmodi opiniones, quæ fidei doctrinæ contraria esse cognoscuntur, non solum prohibentur tamquam legitimæ scientiæ conclusiones defendere, sed pro erroribus potius, qui fallacem veritatis speciem præseferant, habere tenentur omnino.»

«Neque solum fides et ratio inter se dissidere numquam possunt, sed opem quoque sibi mutuam ferunt, cum recta ratio fidei fundamenta demonstret, ejusque lumine illustrata rerum divinarum scientiam excolat: fides vero rationem ab erroribus liberet ac tueatur eamque multiplice cognitione illustret. Quapropter tantum abest, ut Ecclesia humanarum artium et disciplinarum culturæ obsistat, ut hanc multis modis juvet atque promoveat. Non enim commoda ab iis ad hominum vitam dimanantia aut ignorat aut despicit; fatetur immo eas, quemadmodum á Deo scientiarum Domino profectæ sunt, ita si rite pertractentur ad Deum, juvante ejus gratia, perducere. Nec sane ipsa vetat, ne hujusmodi disciplinæ in suo quæque ambitu propriis utantur principiis et propria methodo: sed justam hanc libertatem agnoscens, id sedulo cavet, ne divinæ doctrinæ repugnando, errores in se suscipiant, aut fines proprios transgressæ ea quæ sunt fidei occupent et perturbent» (4).

(1) 2. Cor. V. 7. (2) Conc. Later. V. Bulla *Apostolici Regiminis*.
(3) Coloss. II. 8. (4) Conc. Vatic. sess. III, cap. IV.

TITULUS V.

DE PRÆCIPUIS HUIUS ÆTATIS ERRORIBUS.

In novissimo tempore venient illusores secundum desideria sua ambulantes in impietatibus (1), magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis... per quas via veritatis blasphemabitur (2); homines se ipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemii... et voluptatum amatores magis quam Dei, semper discentes, et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes (3), Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam, et solum dominatorem et Dominum nostrum Jesum Christum negantes (4). Hæc per sanctos apostolos prænuntiata tempora advenisse colligimus ex errorum colluvie, quos perversi, vel incauti homines in fideles populos, sive per fraudem, sive palam diffundere contendunt. In tanto rerum discrimine haud tacendum nobis est, quos Dominus posuit murum pro domo Israel, ut stemus in prælio in die ejus (5), quique uti doctores et pastores, non modo depositum fidei integrum custodire (6), et contradicentes arguere (7), sed etiam gregem nobis concreditum ab impiorum machinationibus pro viribus vindicare et tueri, abjectos reducere, vacillantes confirmare debemus.

Quapropter Sacrarum Scripturarum, divinarum traditionum, Sanctorum Patrum, Œcumenicorum Conciliorum, Vaticani præsertim, et Summorum Pontificum auctoritate suffulti, atque ven. mem. Pii IX et Ssmi. Domini nostri Leonis XIII vestigiis inhærentes, quos ipsi notarunt et damnarunt errores, et nos profligamus et damnamus.

I. Rejjicimus damnantes in primis nefandum et omnium errorum venenatum caput et fontem, *Rationalismum* scilicet, quo homines verbum Dei et sanam Ecclesiæ doctrinam non sustinentes, nullam aliam credendi et agendi regulam, nisi proprium uniuscujusque sensum agnoscunt et prædicant. Anathema cum Vaticano Concilio dicimus eos qui docent, fieri non posse, aut non expedire ut per revelationem divinam homo de Deo, cultuque ei exhibendo edoceatur (8).

II. Rejjicimus, et cum eodem Œcumenico Concilio damnamus *Atheismum*, ejusque sectatores negantes unum verum Deum, visibillum et invisibillum Creatorem et Dominum (9) nihilque præter materiam esse affirmare non erubescences (10), necnom *Pantheismum*, di-

(1) Jud. 18. (2) 2. Petr. II, 1. (3) 2. Tim. III, 1 et seq.
(4) Jud. 4. (5) Ezech. XIII, 5. (6) 2. Tim. I, 24.
(7) Tit. I, 9. (8) Conc. Vatic. sess. III, cap. II, can. II.
(9) Id. id. cap. I, can. I. (10) Can. II.